

»SLOVENE« velja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . K 240—
za pol leta K 120—
za četrt leta K 60—
za en mesec K 20—
Za inozemstvo celoletno K 480—
Sobotna izdaja:
za celo leto K 40—
za inozemstvo K 55—

SLOVENE

Inserati:
Enostopna pettivrsta (59 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat . . . po K 6—
poslana itd. . . po K 9—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 59/9 mm K 15.
Izhaja vank dan izveniši
ponedeljka in dneva po praz-
niku ob 6. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rekopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, uprava. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 25.511, bosn.-herc. 7563.

S svetega Velehrada.

I.

V prvič po svetovni vojski so se 4., 5., 6. in 7. avgusta tega leta zopet zbrali prijatelji zblizanja katoliške in pravoslavne cerkve iz vseh krajev slovanskega sveta, izvemši Rusijo in Srbijo, na starodavnem Velehradu, veličastni prestolici sv. Cirila in Metoda. Od neslovanov so bili zastopani Francozi, med katerimi je zavzemal prvo mesto znani avtor knjige o V. S. Solovjovu, P. D'Herbigny. Od Poljakov je bil navzoč strokovnjak v vzhodnocerkvenih zadevah P. Urban iz Krakova. Podkarpatske Ruse je zastopal munkachevski arhidiacon Aleksij Kassey, dočim je ukrajinsko stališče tolmačil redemptor. Trčka iz Stanislavova. Kar se tiče Čehov, so v osebi najgorečnejšega pristaša zedinjenja Slovanov, nadškofa olomuškega dr. Stojana, imeli vodstvo sestanka, znani skretar velehradske akademije dr. Jašek, dr. Dvornik, dr. Hejčl in dr. Hudec pa so bili zapisniki in tolmači. Od Jugoslovanov so bili navzoči škof križevaški dr. Njarađi ter urednika dr. Stele in Tersglav. Končno omenimo benediktinskega opata šupa, ki sicer ni imel referata, pa je s svojimi predlogi pokazal, kako globoko pojmuje problem cerkvenega edinstva in pogoje za njega uresničenje. Pogrešali smo pa dr. Grivca in P. Špaldaka, ki sta bila žalibog nujno zadržana. Laikov je bilo troje; razum naših zastopnikov še profesor Lagrange iz Pariza. Razmere v Slovakiji je pojasnil dr. Žurek, ki ga naši krščansko-socialni delavci dobro poznajo kot marljivega organizatorja. Ker se je vršil obenem tudi kongres bogoslovcev iz Morave ter častilcev Sv. Evharistije, je bilo pri poročilih unionistov navzoče mnogoštevilno občinstvo.

Dočim so prejšnji trije kongresi na Velehradu od leta 1909. dalje, ko je gibanje za edinstvo cerkva med Slovani prvič zadobilo konkretno javno organizirano obliko, izdelovali poprej skrbno pripravljene predloge in podajali znanstvene referate v svrhu razjasnitve unionističnega problema, je bil sedanji pravzaprav le sestanek informativnega značaja, da se seznanimo z verskimi in cerkvenimi razmerami med Slovani v prvih letih po vojski v nanovo nastalih državah. Ta sestanek je imel oživetje prejšnje stike, navezati nova prijateljstva in pomagati, da se sredi novih razmer zopet orientiramo. Zato je bil tudi zelo zanimiv in je zadal vsem navzočim mnogo novih vprašanj ter odprl marsikateri novi vidik.

Velehradski kongresi so, odkar so ponehali takozvani vseslovanski kongresi pod carsko moskovsko egido, pravzaprav najpomembnejša manifestacija tistih skupnih kulturnih točk, ki vežejo slovanske narode, tembolj ker obravnavajo verski problem, ki v tesni zvezi z nacionalnim najgloblje prekrva slovansko dušo. Da se vrše na lepi Moravi, kjer so cirilmetodjske tradicije odnekaj tako močne, je največjega značaja za Čehoslovako, ki s tem utrjuje svoje kulturno prvenstvo v kolu slovanskih narodov. Brez dvoma pa ti sestanki ob relikvijah svetih slovanskih prvovestnikov segajo daleč čez sfero medsebojnih slovanskih interesov, ker gre za vprašanje, ki se tiče vseh krščanskih narodov sveta in ker utegnejo v bodočnosti imeti svoj vpliv na reševanje vprašanja o edinstvu vseh krščanskih cerkva (sploh); če ne o edinstvu, pa gotovo o prijateljskih stikih in sodelovanju v svrhu poglobitve in razširjenja krščanske kulture med človeštvom. Končno so velehrad. kongresi ena najlepših manifestacij katolištva, tembolj, ker se vrše sredi miljeja, prepojenega s tako globoko nabožnostjo, kakor jo najdeš malokje drugod.

O posameznih poročilih o stanju religioznega in cerkvenega vprašanja med posameznimi slovanskimi narodi prihodnjic. Referati (jugoslovanski, poljski, podkarpatsko-ruski, ruski, ukrajinski, slovaški) so podali zelo instruktivno sliko o sedanji situaciji in so sestavljali takorekoč podlago za principierna razmotrivanja, v kakšni smeri se ima gibati delo za cerkveno edinstvo.

Kralj Peter težko obolel. Njegovo stanje silno resno.

Belgrad, 13. avgusta. (Izv.) Zdravje Nj. kralj. Vel. kralja Petra I. se je sinoči nenadoma hudo poslabšalo. Kralj je izgubil za nekaj časa zavest. Zdravniki so ugotovili kataralno pnevmonijo. Njegovo stanje je vrlo resno.

Belgrad, 13. avgusta. (Presbiero.) Nj. Vel. kralju Petru je sinoči ob 20. nena doma postalo slabo. Kralj je izgubil zavest. Stanje je zelo resno. Temperatura je znašala sinoči 38,3, pulz 120. Zgodaj zjutraj se mu še ni povrnila zavest. Davi je znašala temperatura 37,5, respiracija 54, pulz 120. Splošno stanje je silno resno. Po

informacijah, ki jih je bilo mogoče dobiti danes opoldne, je zbolel kralj za pnevmonijo.

Belgrad, 13. avgusta. (Presbiero.) Po zdravniškem konsiliju, ki se je vršil ob enajstih dopoldne, je izdala zdravniška komisija nastopno poročilo o kraljevem stanju: Temperatura 37,1, respiracija 54, pulz 114, sluzna koža cianotična, na pljučih se čuje suhi šumi. Zavest se je kralju nekoliko povrnila. Diagnoza: Začetna kataralna pnevmonija dolnjih pljučnih kril. Splošno stanje zelo resno.

Sijajen uspeh 'Ljubljane' v Prekmurju.

Dolnja Lendava, 13. avgusta. (Izv.) Danes popoldne ob pol 2. uri se je pripeljal pevsko društvo »Ljubljana«. Na kolo dvoru so došle goste pozdravili bivši gerent g. Sever, dr. Fabjan, odvetnik dr. Leskovar v imenu pripravljalnega odbora, mestni gerent dr. Čuš, poslanec Klekl in upravnik carinarne Pirc. Po pozdravih so gostje z zagrebško godbo na čelu odšli v mesto.

Ob 4. uri popoldne se je pripeljal v Doljno Lendavo kraljevi namestnik Ivan Hribar. Pri njegovem sprejemu je »Ljubljana« zapela himni »Bože pravde« in »Lepa naša domovina«.

Ob 9. uri zvečer se je vršil koncert »Ljubljane«, ki je sijajno uspel. Prekmurske pesmi so morali ponavljati. Koncerta so se med drugimi udeležili: kr. namestnik Ivan Hribar, ruski general Nikolaj Vatbol'ski, brigadir polkovnik Nikolajevič, polkovnik Mujvič, vodja skupnega glavarstva

dr. Lipovšek, poslanec Klekl, mest. gerent dr. Čuš in skoro vsa garnizija. G. namestnik Hribar je vztrajal do konca in izrazil pevovodji g. prof. Bajuku svoje zadovoljstvo ter mu čestital na sijajnem uspehu »Ljubljane«. Po koncertu se je vršila veselica, na kateri je svirala vojaška godba. Prekmurci so vsi navdušeni za »Ljubljano« in ostro obsojajo demokrate, ki so hoteli preprečiti slavnosti z lažljivimi intrigami, da preprečijo dohod iz sosednjih in daljnih krajev v Prekmurju. Danes tudi pošteni demokratski krogi javno izražajo svoje nezadovoljstvo nad strastnim strankarstvom demokratske vodilne klike, kateri ni sveta ne država, ne narod, ako ne služi njihovi agitaciji in se slepo ne vklanajo njihovi diktaturi. Neumestno početje demokratskih prvakov so izpregledali tudi tukaj bivajoči Srbi, na katerih nepoznavanje ožjih slovenskih razmer so izvestni gospodje najbolj razumeli.

Angleži za izpraznitev Baranje.

Pečuh, 13. avgusta. V nedeljo, 14. avgusta, bo v Pečuju ogromen protestni shod, s katerega bodo naši vladi v Belgradu ter mali ententi in ostalim zaveznikom poslali resolucije, v kateri bodo zahtevali, da ostaneta Pečuj in Baranja okupirana toliko časa, dokler se na Madžarskem ne uvede nov demokratski režim, ki bo mogel vzdržati red in mir ter zagotoviti osebno varnost.

Pečuh, 13. avgusta. Včeraj so se pri poveljstvu mesta sestali veliki župan, vladni komisar Svetoslav Rajić in namestnik poveljnika baranjske posadke polkovnik Jančo Gjergjevič z angleškim polkovnikom Gessetom, kateri jih je pozval, naj izpraznijo okupirano Baranjo s Pečuhom vred do 27. t. m. Zastopniki naših oblasti

so odgovorili, da od kraljevske vlade tozadevno nimajo še nobenih naredb in da ne morejo ugoditi temu pozivu. Včeraj je obiskala angleškega polkovnika deputacija krščansko-socialnih Mažarov. Deklica, ki je bila z deputacijo, je izročila polkovniku Gossetu šopek cvetja, povit z mažarsko trobojnico. Polkovnik je vzel šopek in se smeje zahvalil z besedami: »Srčna bodočnost Mažarske mi je posebno na srcu. Te lepe barve so mi zelo prirastle k srcu.« Razburjenost baranjskega prebivalstva, ki ve, kaj ima pričakovati od Horthyjevih čet, je čimdalje večje. To njihovo bojazn povečujejo še odkrite grožnje mažarskih agentov, ki si že sedaj zanisujejo tiste, nad katerimi se bodo pozneje maščevali Horthyjevi zločinci.

Radikalci v Sloveniji.

Belgrad, 13. avgusta. (Izv.) Med radikalnimi politikami se pojavlja vedno večje nezadovoljstvo z razmerami v sedanji vladi. Zato je odpotoval v Slovenijo in na Hrvaško glavni tajnik radikalne stranke dr. Janić, ki velja kot Pašičev zaupnik, da prouči politične razmere na Hrvaškem in v Sloveniji. Na podlagi njegovega poročila bodo presodili, če je sporozum s Hrvači in Slovenci mogoč. V političnih krogih v Belgradu je vzbudil veliko pozornost članek radikalnega glasila »Balkan«-a, v katerem silno napada demokrate.

Nova grška ofenziva v Mali Aziji.

Pariz, 12. avgusta. (Izv.) V Carigrad prihajajo vesti o novi grški ofenzivi v odseku Eski-Cheir.

Zunanji minister Izzet paša v Carigradu je izdal izjavo, ki pravi: »V tem trenutku bi bila posredovalna demarša v grško-turškem sporu neoportuna; dasi bi bilo želeli, da se spor konča, imam nalogo čakati na ugodnejšo priliko.« Salis paša, minister za mornarico, odpotuje iz rodbinskih razlogov v Švico, vendar bo mogel v slučaju potrebe voditi razgovore s politiki zaveznikovih oblasti.

Izzet paša je pristaš vojaške konvencije med Angoro in Moskvo. Zanimivo je, da generalna sovjetska oblast v Trebicondu pravkar dementira vest, da bi bilo dospelo v Angoro več boljševiških osebnosti s Čičerinom na čelu.

Rim, 13. avgusta. Iz Carigrada javljajo iz turških virov, da je grška ofenziva naletela na trdovraten odpor in da so se Grki po tridnevem boju morali umakniti.

Gornješlezijsko vprašanje.

Pariz, 12. avgusta. Lloyd George je danes ob 11.45 odpotoval v London.

Varšava, 13. avgusta. Varšavski listi govorijo z začudenjem o odločitvi vrhovnega sveta, da se ima gornješlezijsko vprašanje izročiti zvezi narodov v razpravljanje, in menijo, da ta odločitev ne vpoštevava pravic Poljakov in želja prebivalstva po hitri rešitvi vprašanja. Naglašajo tudi, da je vse to v protislovju z določbami versailleske mirovne pogodbe.

Pariz, 13. avgusta. V snočni seji ministrskega sveta je ministrski predsednik Briand poročal o svojem porazgovoru z angleškim ministr. predsednikom Lloyd Georgem in o sklepu vrhovnega sveta, naj se gornješlezijsko vprašanje izroči zvezi narodov. Ministrski svet je soglasno odobril delovanje ministrskega predsednika.

Katoliški shod v Domžalah.

Naš dan se bliža. Velikansko je zanimanje, velike so priprave za katoliški shod. Dal Bog obilo blagoslov! Spored bo ta-le:

Zjutraj od 7. do 9. ure zborovanje odsekov v dvorani društvenega doma. Ob 9. uri pridiga in sv. maša pri kapelici pred cerkvijo; sv. mašo opravi prevz. gospod knezoškof. Ob 10. uri slavnostno zborovanje na dvorišču društvenega doma (dva govora). Ob 11. uri slavnostni spreved po Domžalah.

Popoldne ob treh pete litanije in sv. blagoslov pri kapelici pred cerkvijo, nato nadaljevanje slavnostnega zborovanja (dva govora). Za sklep bo posvetitev Brezmadežni in pesem.

Vse katoliške organizacije na plan! Zavedno katoliško ljudstvo, dvigni se ter pohiti na to slavnostno prireditel! Uspeh se mora povsod poznati! Kot spomin na katoliški shod bomo izdali knjižico, kjer bodo slike in govori s katoliškega shoda.

Katoliški shod v Stični

za dekanijo Šmarje in Žužemberk 20. in 21. avgusta 1921 se bo vršil po sledečem sporedu:

1. V soboto, 20. avgusta, od pol 9. do 10. ure zborovanje odsekov v samostanskem prostoru.

2. V nedeljo, 21. avgusta: Ob pol 9. zbirališče udeležencev iz vseh župnij na pristavi stiškega samostana. Točno ob 9. z godbo na čelu skupni spreved v samostansko župno cerkev v Stični.

Ob pol 10. sv. maša za dušni in telesni blagor vseh udeležencev, pri kateri pojo združeni cerkveni pevski zbori iz vseh župnij obeh dekanij. Cerkvni govor govori g. dr. Janko Arnejc. Po sv. maši otvoritev shoda s kratkimi pozdravi gosp. Josipa Mesinik, posestnika iz Stične, gosp. Antona Lampret, posestnika iz Muljave, in g. Jožefa Erjavca, župana iz Drage. Nato glavno zborovanje, na katerem govore gg.: poslanec Anton Sušnik, predsednik Orlovške zveze svetnik J. Pirc in posl. Brodar. Kratak odmor.

Ob dveh pete litanije M. b., posvetitev presv. Srcu Jezusovemu in zahvalna pesem.

Od treh do petih: Govorniki iz posameznih župnij in organizacij: g. Ignacij Košak, župan iz Zagradca, g. Jakob Muhič, posestnik iz Ambrusa, g. Anton Zupančič, posestnik iz Polja. Govori o poglobitvi katoliške zavesti. Med govori petje in godba.

Ob pol šestih zaključek shoda s papeško in narodno himno. Udeležba za vse naše cerkvene in prosvetne organizacije je obvezna! Vsi župljani obeh dekanij brez razlike uljudno in nujno vabljeni!

Seja višjega šolskega sveta

dne 11. in 12. avgusta.

»Slovenski Narod« je dva dni pred sejo priobčil zahtevo, da učitelji, ki so organizirani v »Slomškovi zvezi«, ne smejo dobiti nobene službe v naši deželi. Na seji se je del večine resno trudil, da bi se ta zahteva izvršila. Da se želja ravnatelja Jelenc in njegovih ožjih sodrugov ni povsem izpolnila, je vzrok dejstvo, da je predsedstvo skušalo biti nepristransko in da so tudi nekateri člani izven predsedstva imeli toliko poguma, da se niso brezpogojno uklonili diktaturi predsednika UJU, ampak so ravnali po svojem prepričanju. Od predsedstva izrecno omenjam nadzornika Gangla, ki je že v mnogih slučajih pokazal, da hoče biti pravičen tudi nasproti Slomškarjem. Opazilo se je pač, da je pri sestavi predlogov za imenovanje to pot nekoliko nanj vplival g. Jelenc, pa je vendar še ohranil toliko samostojnosti, da je nekaterim Slomškarjem pripomogel do službe. Zato ne morem odobravati, če se vse zlo, ki prihaja iz višjega šolskega sveta, piše na rovaš nadzornika Gangla.

Posebno karakteristično znamenje te seje je bilo torej bojno razpoloženje proti »Slomškarjem«. En prosilec in dve prošilki z izvrstno kvalifikacijo so na veliko škodo za šolo propadli iz edinega vzroka,

ker so »Slomškarji«. »Uradno delovanje brezhibno, prvovrsten učitelj, metodik v vsakem oziru izvrsten, pozna ustroj mešč. šol bolj kakor kdo drug v Sloveniji«, tako ga je ocenil nadzornik. In vendar je prosilec propadel. »Živela svoboda osebnega prepričanja«, je zaklical zastopnik katehetov. »To je samo plačilo za njegovo delo«, je bil odgovor z druge strani. »Kaj imata proti Slomškovi zvezi?« je vprašal zastopnik katehetov. »Ali niso njena pravila od države potrjena? Ali ne uči otrok ljubiti narod in državo? Kar govorite in pišete proti njej, je čisto navadno b r e k o v a n j e.« Pride na vrsto »Slomškarica«, izvrstna učiteljica. Služba za službo se odda mlajšim prosilkam. »Kateri greh ima, da je nesposobna za službo?« vpraša opetovano zastopnik katehetov. »Ali je kaj zagrešila?« vpraša eden izmed nadzornikov, ne od naše strani. Nič odgovora. »Višji šolski svet je u k a z a l krajnim in okrajnim šolskim svetom, naj se pri sestavljanju ternopredlogov ozirajo na kvalifikacijo in starost. Sedaj višji šolski svet ta svoj lastni ukaz tepta z nogami. Kdo naj se potem še zmeni za njegove ukaze!« Vsi ugovori in dokazi nič ne pomagajo. »Slomškarica« je, zato mora pasti. To so mučenci krščanskega prepričanja.

Drugo čudno znamenje se je še pokazalo na tej seji. Za neko važno mesto se je sestavil čisto pravilno ternopredlog. Nekateri bi bili pa v to službo silno radi spravili moža, ki je vložil svojo prošnjo po končanem terminu. Zato so predlagali, naj se ternopredlogu dostavi sledeči stavek: »Če bi pa učna uprava nobenega teh treh ne smatrala za pripravnega, se predlaga X.« Ta dodatni predlog je padel, ker je večina bila mnenja, da se taki metodi, ki diši po — balkanizmu, ne smejo odpreti vrata v višji šolski svet.

Zanimivo je bilo tudi poglavje o Prekmurju. Nadzornik Gangl je prav lepo poročal o ondotnih šolskih razmerah. Mi, ki imamo zelo razvito in lepo urejeno šolstvo, sodimo prekmurske šolske razmere drugače kakor Prekmurci, ki so v teh razmerah vzrasli. Po naših nazorih o šoli so tožbe nadzornikov o šoli v Prekmurju upravičene, Prekmurcem pa se bodo morda zdele krivične. V polnem obsegu pritrjujem g. Ganglu, da je treba pri preustroju prekmurskih šol postopati modro in previdno. Vsako nasilje je g. referent obsodil. Omenil je tudi, da je prekmurska duhovščina prosvetnemu delu slov. učiteljstva nasprotna in da se v nekem prekmurskem listu — menda v »Novinah« — napada učiteljstvo. K tej zadnji opombi se je na liberalni strani predlagalo, naj se store koraki, da bo vlada sovražnosti proti prosvetnemu delu učiteljstva onemogočila. List, ki piše proti učiteljstvu, naj se zatne.

Zastopnik katehetov je pripomnil, da se hoče v Prekmurju prehitro in nasilnim potom izvesti preustroj šolstva. Kar je trajalo stoletja, se ne da v dveh letih preduragati. K Prekmurcem poslani učitelji naj spoštujejo globoko vernost tega ljudstva, naj hodijo k božji službi, naj delujejo složno z duhovščino, pa bodo tudi prosvetno delovali brez ovir. Ako duhovščina v Prekmurju nastopa proti tamošnjemu gibanju učiteljstva, dela to (vsaj deloma) iz dušpastirskih razlogov. Nasvet, da bi država nastopala s silo, pa ni za sedanje demokratske čase. Če kdo stori ali piše kaj protipostavnega, naj se proti njemu nastopi, drugače pa naj se čuva svoboda.

Debata o vprašanju možitve učiteljic je pokazala soglasno mnenje, da so omožene učiteljice zlo, veliko zlo za naše šolstvo. Če je prestavljen učitelj, hoče še žena-učiteljica za njim. Koliko skrbi za nadzornike, preskrbeti taka mesta, da bota mogla biti oba v istem kraju! In koliko krivic za neomožene učiteljice, ko dobivajo omožene, pa mlajše učiteljice zavoljo svojih mož službe, do katerih bi neomožene imele večje pravice! In ti vedni dopusti! In omožena učiteljica, ali ni njen delokrog v lastni družini in v gospodinjstvu in ne v šoli? Saj jim nihče ne brani, možiti se. Ko so se pa omožile, naj puste šolo, pa naj bodo dobre žene in dobre matere. Naloga poslanec je, da mislijo na to vprašanje in stavijo pametne predloge, ko se bo delal šolski zakon. Višji šolski svet ne more zaščititi, da omožene učiteljice izvršujejo šolsko službo. Zato pa se sprejme sklep, da se pri oddajanju služb ne bo več gledalo na zakonsko vez, ampak se bo gledalo na vrednost prosilk, ozir. prosilcev. Ta sklep je pa kakor Horacijeva pesem »Beatus ille, qui procul negotiis...« Komaj je bil sklep sprejet, so se — seveda ob protestu nekaterih — oddale službe omoženim učiteljicam, starejše neomožene so propadle. Seveda omožene niso bile Slomškarice; za te bo sklep držal. (Konec.)

Poljska.

Poljski konzulat v Zagrebu nam je poslal na našo vest, da pripravljajo Poljaki skupno z Romunijo in Petljurovci za slučaj padca sovjetstva v Rusiji nov pohod proti Kijevu, dementi. Zveza Poljske z Romunijo, pravi g. generalni konzul, ima čisto defenziven značaj in sploh poljska

politika nima nobenih napadalnih ciljev. Določitev državnih mej napram Nemški in Litvanski in nato najvišji razvoj ekonomskega in kulturnega dela, to so edini cilji poljskih državnikov kakor tudi poljskega naroda.

Preprečen atentat na rumunskega prestolonaslednika.

Belgrad, 13. avg. »Beogradski dnevnik« prinaša sledečo brzojavko iz Bukarešte: »Tukajšnji policiji se je posrečilo še pravočasno odkriti pripravljen atentat na rumunjskega prestolonaslednika. Prestolonaslednik je nameraval obiskati več mest v Transilvaniji in na Erdeljskem. Več članov komunistične organizacije je dobilo od centrale nalog, da pri tej priliki podminirajo vse mostove na progi, kjer bi se vozil prestolonaslednik. Vse osebe, ki so sumljive, da so z nameravanim atentatom v zvezi, so aretirane. Aretiranih je več kot 30 ljudi.

Politične novice.

+ Prosto po »Slov. Narodu«. Jugoslovani smo se otresli suženjskih verig, svobodni smo v svobodni državi po zaslugi Sokola I. v Ljubljani in k večjemu še glavnega urednika »Slov. Naroda«. »Dunajskorimski hlapci« dr. Krek, dr. Korošec in stotisoči pristašev njune politike pa so za čas osvobođenja ustvarjali »dobo črne reakcije« in Sokolstvo je zavalilo na njih grob težek kamen, da ne bodo nikdar več vstali k novemu življenju.

+ Habsburžani, »Reichspost« in klerikalci ne dajo spati »Slov. Narodu«. Ker je zadnje dni našo deželo z Ljubljano vred dež blagodejno ohladil in pregnal silno vročino, upamo, da bo tudi »Slov. Narod« lahko mirnejše — spal.

+ Dr. Janić, tajnik Narodne skupščine in glavni tajnik radikalne stranke, odputuje 12. t. m. v Slovenijo radi organizacije stranke, nato pa bo spremljal Ljubo Jovanovića na njegovem agitacijskem potovanju po Hrvatski, Bosni in Dalmaciji. — Tako javlja belgrajska »Epoha« od 12. t. m.

+ »Dr. Janić, tajnik Narodne skupščine itd., je prispel včeraj v Ljubljano in posetil naše uredništvo. Ostane v Sloveniji kake štiri dni.« — Tako javlja sinočnji »Sl. Narod«.

+ Dr. Janić, tajnik Narodne skupščine in glavni tajnik radikalne stranke, se udeležil danes v nedeljo kmečkega tabora v Št. Vidu nad Ljubljano, na katerem bo »učestvoval« tudi gospod minister Pucelj.

Ministrski predsednik Pašić je odložil svoje potovanje v inozemstvo za nekoliko dni radi pogajanj med radikalci in demokrati.

+ Ferman zunanjega urada. Iz pisarne ministrstva za zunanje stvari objavlja ljubljanski dopisni urad sledeči uradni ukor na naslov časnikov: »Nekateri listi so o gotovih vprašanih zunanje politike začeli razpravljati na način, ki škoduje odnošajem naše države napram inozemstvu in ugledu zastopnikov dotičnih držav. Tako postopanje listov presega meje razumnega in dovoljenega razpravljanja o zunanjepolitičnih odnosih. Ker je kr. vlada po zakonu in v interesu države poklicana, da se briga za vse, kar se tiče ugleda države in njenih odnošajev z inozemstvom, opozarja novinarstvo na neumestnost takega postopanja. Iz pisarne ministrstva za zunanje stvari.« — Ta najnovejši ferman fakičnega voditelja našega zunanjega urada g. Tihomirja Popovića je objavila belgrajska »Politika« pod naslovom: O b z n a n a g. T. Popovića. Drugega naziva tudi ni vredna. Nanaša se ta čudni »ukaz« skoraj gotovo na znano konzularno afero v Ameriki. Pomagal pa ne bo nič, pri nas vsaj ne, ker toliko svobodni bomo vendar smeli še biti, da bomo lahko podvrgli kritični oceni tudi poslovanje v pašaliku g. T. Popovića.

+ Pogajanja med radikalci in demokrati se nadaljujejo, ker so radikalci pristali na nadaljevanje. Radikalci trde, da želijo sporazum — tako povzamemo iz demokratske »Pravde«, ali ni gotovo, če je ta želja odkritosrčna, kakor je tudi vprašanje, če bo mogoče priti do sporazuma še pred odhodom Pašićevim v letovišče. Verjetno to baš ni, a brez Pašićevega pristanka ni mogoče podpisati nikakega sporazuma. Izgleda, da bo treba zaželeni sporazum odložiti, dokler se ne sestane skupščina. — Z druge strani pa nam javljajo, da bodo ostala pogajanja breuspešna. Nadaljevanje pogajanj namreč vodi, kakor poroča »Jutro«, dr. Žerjav...

+ Plašljivi demokratje. Demokratsko glasilo »Pravda« od 13. t. m. piše pod naslovom: »Klerikalci iščejo stikov«: »Po vodom članka »Samouprave« glede razdelitve na oblasti je ugotovilo klerikalno časopisje, da obstoje med radikalci in klerikalci skupne točke. Na slovenske in hrvatske demokrate je vplivala ta okolnost dosti rdjavo« in dolžnost radikalcev bi bila, da svoj pesimizem, ki se nanaša bolj na tehniko upravne razdelitve države na oblasti, ob-

jasnijo tako, da ne bo nikakega dvoma. Korošec je že itak zdavnaj iskal stike. Če je tudi radikalcem kaj ležeče na tem, naj najdejo »dodir« v manj občutljivih točkah državnega programa. — Junaki so pa, naši demokratje. Če bi obstojala še navadna lotrija, bi vselej stavili 90, kadar bi slišali ali brali strašno besedo »Korošec« ali pa »Protič«.

+ O našem poslanstvu v Berlinu piše očitavec v »Beogradskem Dnevniku« od 12. t. m.: »Kadar mora potnik ali kdo drugi obiskati poslanstvo naše kraljevine v Berlinu, ta se mora že vnaprej zavedati, da bo izgubil mnogo časa po berlinskih ulicah. Po ulicah je prav malo »žandarMOV«, ki vedo addresso našega poslanstva, akoravno navadno poznajo vse naslove tujih zastopstev. Toda tudi če izveste za naslov: Augsburgerstr. 27, ne najdete poslanstva zlepa. Pred hišo na zidu visi mnogo naslovov prebivalcev te hiše, ali napisa, da se nahaja v drugem nadstropju te hiše naše poslanstvo, ni nikjer. V drugem nadstropju pa najdeš na vratih nalepljene pol pole papirja in na tej napisano »plajvazom«: »Jugoslawische Gesandtschaft«.

+ Reški problem. V reškem »Voce de Popolo« je napisal G. dr. Dalmato članek o gospodarski bodočnosti Reke. Pravi, da sta Trst in Reka izgubila po razpadu Avstroogrške vsako gospodarsko oporo in vse pogoje za pristaniško življenje. Trianonoske pogodba dovoljuje Ogrski prost prevoz na Reko, toda vmes je Jugoslavija in njeno nasprotje in dotična določba je le črka brez vrednosti. Tudi v ostali srednji Evropi so se meje in razmere tako izpremenile, da promet ne teži več na Jadran, ampak na Gdansko in Hamburg, na Donavo in Črno morje. Kakor hitro se uresniči še načrt kanala med Reno in Donavo, in se tako ustvari mednarodna vodna zveza med Atlantskim in Črnim morjem in kakor hitro si tudi Jugoslavija zgradi na svoji dolgi jadranski obali primerno pristanišče, Reki ne bo preostalo drugega nego brezpomembna obrežna plovba in se bo morala, če bo hotela živeti, oprijeti industrije, kakor so to storila druga mesta: Benetke, Pisa, Brügge, Ljubek i. dr. Samo v enem slučaju bi se dala rešiti pristaniška bodočnost Reke in Trsta: ako bi se Avstrija združila z Nemčijo in bi Nemčija sklenila z Italijo tesne gospodarske odnose — na drugi strani pa bi se sklenila gospodarska unija med malimi narodi, zivčimi med Baltičkim, Črnim, Jadranskim in Egejskim morjem. Tedaj bi postala Reka poleg Soluna, Galaca in Gdanskega iztok za promet te unije. Uresničenje te misli — zaključuje člankar — morda ni tako daleč, a sestanek v Portorose mu ima začrtati prvi boječi korak.

+ Hvaležnost reških avtonomistov. Od D'Anuncijsve strahovlade do zadnjih vclitev so se reški avtonomisti zatekali na varno in po pomoč v Jugoslavijo in na vse mogoče načine zatrjevali Jugoslovonom svoje prijateljstvo. Kakor so pa ob zadnjih oziroma prvih volitvah s pomočjo Jugoslovancev dobili vlado v roke, so takoj obrnili Jugoslaviji hrbet in hiteli v objem Italiji. Pri tem pa ostajajo med reškim prebivalstvom precej osamljeni. »Voce del Popolo« toži, da dela avtonomistični stranki veliko skrb dejstvo, da je začelo med Rečani narodno čustvo usodno propadati. Rečani vale krivdo za žalostno ucc.

sta na Italijo, ki je pa za Reko storila in še stori vse, kar more. Edino Italija je tudi, ki more nuditi Reki mednarodno varnost, a Jugoslavija tega ne bi nikdar mogla, če bi tudi resno hotela in bi se resno odpovedala anekcijskim nameram. Ona je za to preslaba in pod njeno morebitno zaščito bi postala Reka šahovska figura v rokah veselih, kakor je sedaj Šlezija. — Res, te meljito so se izpremenili reški avtonomisti odkar so s pomočjo Jugoslovancev prisilili Rim, da z njimi računa.

Kr. namestnik Ivan Hriban in trg Tabor.

Fismo g. Ivana Hribarja g. dr. Žerjavu.

Sedanji kraljevi namestnik g. Ivan Hribar je pisal svoječasnemu predsedniku deželne vlade za Slovenijo dr. Žerjavu sledeče pismo.

Dragi prijatelj! Iz časniških poročil posnemam, da je občinski svet ljubljanski sklenil zazidati trg Tabor. Ta sklep zahteval me je v srce. Kajti glede na razmere, ki so sedaj nastale je čisto gotovo, da se bode Ljubljana začela širiti na vse strani in da bo trg Tabor prišel kmalu v njeno osrčje. Čimbolj bo rastle število prebivalstva Ljubljane, tem naravnejša bo želja po visokih hišah. To pa bo imelo za posledico, da se bodo morale male hiše v notranjosti mesta umikati novim stavbam, katere bodo sedanji hišni posestniki zidali že zato, da si zagotovijo večjo rentabiliteto svojih posestev.

Iz tega sledi, da je trg Tabor za bodočnost mesta Ljubljane neobhodno potreben. Ne zato, ker sem ga svoje dni projektiral jaz in ker je navadno očetova slabost, da ljubi svoje dete temveč iz obzira na lepoto bodoče Ljubljane in na

zdravstvene razmere v njej kakor tudi za to, da bi bodoča pokoljenja sedanjim dočimnim krogom ne mogla očitati nedostanka umevanja za velike poteze, bilo bi mi neizmerno žal, ako bi se ta kratovidna namera sedanjega občinskega sveta imela res uresničiti.

V Tvojih rokah je, da to preprečiš. Prosim Te torej, dragi prijatelj, da se postaviš na višje stališče, kakor ga je zavzel bil v stanju občinski svet. Sprejmi, prosim Te, iskrene pozdrave udani Iv. Hribar. — Praga, 15. januarja 1920. — Komentar nepotreben!

Dnevne novice.

— Masaryk g. pokrajinskemu namestniku. Predsednik češkoslovaške republike T. G. Masaryk je poslal g. pokrajinskemu namestniku Hribarju ob priliki njegovega odhoda iz Prage priručno poslovlino pismo.

— Različne maksime. Predsednik Jugoslovanskega sokolskega saveza je govoril v Osijeku tako-le: »Odkar stojim v javnem življenju, je moja maksima, ne zmerjati in psovati in tudi ne zasmehovati nasprotnika, ne se izčrpavati z negativnim delom, ampak s pozitivnim delom udeleževati svoj program.« Današnji »Slov. Narod« je, zvest tej maksimi, na uvodnem mestu pozdravil sokolstvo s pogledom na »dunajskorimske hlapce« tako-le: Naše Sokolstvo hiti preko nizkotnih klerikalnih intrig ravnaoč se po geslu: Pustimo pse, da lajajo, dokaz je to, da jahamo. Na poslopju Jugoslovanske tiskarne je pa sokolski duh napisal ta-le neminljivi verz: Živio sokolski duh — poč! čuka čez trebuh!

— »Višji šolski svet priporoča strokovnim (učiteljskim) organizacijam, naj pazijo, da ne bodo škodovala posamezne učiteljice z lahkomišelnimi možitvami ugledu učiteljskega stanu. — Proti učiteljicam, ki si vzamejo bolezenske dopuste, da se poroče, se bo postopalo disciplinarnim potom. Sploh se uvede glede dopustov strožje postopanje. Šolski voditelj mora izreči k vsaki od njega predlagani prošnji za dopust svoje posebno mnenje pod svojo osebno odgovornostjo. Uradni zdravniki bodo pošiljali zdravniška spričevala odslej direktno višjemu šolskemu svetu. — Omožene učiteljice ne bodo imele več prednosti pri nameščenju v krajih, kjer službujejo njihovi možje.« — Tako je sklenil deželni šolski svet pod »dunajsko-rimskim klerikalnim režimom« šustersiča, Pegana in Lampeta I. 19. Kako, kaj? Ali vidimo prav? Leta 1921! Gorenji citat je iz »Jutra« od 12. avgusta I. 1921! Sklepi deželnega šolskega sveta dokazujejo, da mora biti res nekaj o »lahkomišelnih možitvah« (drugače vendar ni treba protinastopa), da so učne moči res jemale neopravičene dopuste v svrhu možitve, da so zdravniki res iz osebne uslužnosti in ne po vestnosti izdajali uradna zdravniška spričevala, in da so omožene učiteljice res uživale »prednosti«. To se vse tako bere, kakor da so res postali Jelenc, Gangl, Dimnik itd. »dunajskorimski hlapci«, da govorimo v sokolskem književnem narečju. •

— Pri tekmovalni vrsti, ki je tekmovala v Strassbourgu je bil pomotoma izpuščen brat Ramovš Anton iz Škofje Loke, kateri je tudi z velikim uspehom tekmoval.

— Osebnosti. Ing. Leo Šmalc v Ljubljani je imenovan za inšpektorja dela za rečno plovbo s sedežem v Belgradu. Rezervni poročnik Anton Kepec v Cerkljah je imenovan za računskega revidenta pri invalidsem oddelku za Banat, Bačko in Baranjo v Novem Sadu. Ignacij Mihveč je postal pomočnik inšpektorja dela pri inšpekciji dela v Ljubljani. Dr. Josip Ravnik je imenovan za stalnega člana-pravnika pri upravi za zaščito industrijske svojine, rač. oficijal Franc Šustersič pa za knjigovodjo pri generalni direkciji državnega računovodstva.

— Bled. Sprejem kr. namestnika Hribarja je pokazal zopet nestrpnost naših liberalcev. Že k posvetovanju za sprejem niso vabili niti zastopnikov naših kulturnih niti političnih organizacij, predlog pa, da se k sprejemu vabi predsedstvo katoliške prosvetne organizacije, so kratkoma lo odbili. K famozni čajanki so obljubili vabiti vsaj predsednika naših političnih skupin, pa so se naknadno tudi v tem premislili. Orle od odseka in okrožja so do cela ignorirali, dočim so Sokole vabili. Sprejem sam so naše množice in organizacije vsled tega solidarno ignorirale. Sistem birokratstva in nestrpnosti bo pa kljub pomirjevalnim gestam g. kraljevega namestnika vladal v radovljiškem okraju tako dolgo, dokler bo tu satrapoval g. Menčinger.

— Bled. Velik polom so doživeli Sokoli s svojim sokolskim dnom. Prišlo je nepovabljenih okrog 300 hrvatskih Sokolov, ki so se zaničljivo izražali o slovenskem sokolstvu. Došlo je do incidentov in slišale so se razne psovke. Nek Sokol I. bil kmalu utonil, rešil ga je član Orla. Telovadba je bila pod vsako kritiko in je morala v sredi prenehati, ker je bilo vse na-

robe. Financijski izid mora biti naravnost katastrofalen, kajti že sama naročena kosa, ki vsled slabe udeležbe niso prišla v poštev, znašajo velike vsote. Hrvatski Sokoli so ostentativno pozdravljali duhovščino in ljudstvo s »Hvaljen Isus i Marija« in trumoma prihajali v cerkev na otoku. Orlovsko okrožje je imelo isti dan javno telovadbo v Gorjah, ki je krasno uspeša. Ko je blejski orlovski odsek korakal skozi Bled proti Gorjam, se ni noben Sokol drznil ziniti ne besede. Pač pa je Sokol Stare na samem napadel našega 10 letnega naraščajnika in ga pretepel. Zanimivo je, da je brat istega Stareta padel isti dan z droga in se zelo hudo pobil. Sploh pa je značilno: Orel reši z nevarnostjo svojega življenja potapljačega se Sokola, odrasli Sokol pa pretepe brez povoda malega Orliča. Prav primerna karakterizacija Sokolstva.

— **Zagonečen račun.** Zagrebški »Hrvat« od 12. t. m. našteva pod naslovom: »Zajam od dvije milijarde kruna« višino posameznih postojank onih investicij, za katere naj se uporabi notranje 2-milijardno posojilo. K temu posojilu prispeva, kakor znano, Slovenija 20%, t. j. 400 milijonov kron. Med postojankami, ki jih našteva »Hrvat«, pa najdemo za Slovenijo le sledeče: pod točko 10. Delavnica v Ljubljani 20 milijonov kron, pod točko 11. Inšpekcijsko poslojje v Ljubljani 4 milijone kron, in v drugem oddelku pod točko 14. Graditev proge Ljutomer—Murska Sobota 40 milijonov kron. Za trasiranje novih prog je predvideno 14 milijonov kron, a nikjer ni povedano, katere so te proge. Ako vzamemo, da je vseh teh 14 milijonov do ločenih za trasiranje proge Kočevje—mreže, pride na Slovenijo celih — 78 milijonov kron!

— **Princ Jurij vojaški poveljnik v Zagrebu.** Današnja »Politika« prinaša vest, da je verjetno, da bo princu Juriju ponudeno zapovedništvo IV. armade v Zagrebu. Za njegovega namestnika bi bil v tem primeru imenovan general Zivko Palović.

— **»Arbeiter-Zeitung« prepovedana.** Notranje ministrstvo je prepovedalo za našo državo list »Arbeiter-Zeitung«, ki izhaja na Dunaju, ker piše proti naši državi in njenim interesom.

— **Razpor med reškimi katoličani.** V reški »Voce del Popolo« dne 7. t. m. priobčuje Anton Luksich članek, v katerem dokazuje potrebo, da se namestni škof msgr. Constantini iz Reke odstrani. Uvodoma opisuje žalostne cerkvene razmere, ki so po prevratu nastale na Reki. Saj je bila reška duhovščina odtrgana od svoje višje cerkvene oblasti v Senju in v največjih političnih zmedah prepuščena sama sebi. Končno je sv. oče poslal msgr. Constantinija, da uvede v cerkvi in med verniki zopet red. To svojo nalogo je msgr. C. tudi v polni meri izpolnil in bi imeli Rečani zanj zgolj toplo priznanje, ako ne bi bil zapadel v zmoto, da se je dal zapeljati v politične boje. Prišel je pod vpliv frimasonskega bloka, ki mu je obetal zgradbo novih cerkva in bogve kaj vse, samo da bi mu Constantini dovedel popolare. Constantini se je dal v svoji preveliki zaupljivosti preslepiti in je res iz vseh sil delal na to, da bi se populari pridružili bloku. Tedaj se je ljudska stranka razcepila in začel se je žalosten razpor v katoliških vrstah. Odcepljeni del smatra kot odgovornega za ta razpor msgr. Constantinija. Dolžnost Constantinijeve bi bila, da izvaja konsekvence, kajli le njegova odstranitev s cerkvenega sedeža v Reki bi mogla olajšati sporazum med obema katoliškima skupinama. Luksich zaključuje, da ne goji proti msgr. Constantiniju nobene osebne nasprotja in da se bo prvi uklonil, ako bi višja cerkvena oblast smatrala za koristno, da Constantinija za stalno potrdi na Reki. Na Reki je treba izvršiti mnogo dela, a tega ne bo mogoče, ako bo velik del katoličanov stal ob strani.

— **Prenos trupla Petra Petrovića Njegoša na Lovčeno.** Znani črnogorski pesnik in vadika Njegoš je bil pokopan na vrh Lovčena. Leta 1916 ob zavzetju Lovčena pa so Avstrijci v temni noči izkopali njegove zemeljske ostanke in jih prenesli v Cetinje, kjer se nahajajo še danes. Sedaj se je osnoval odbor za prenos zemeljskih ostankov Vladike Rada na Lovčeno. Odbor je v listu »Črna gora« izdal dolg proglas, v katerem citira tudi župančičeve verze: »Bilo je sedem hudih let itd.«

— **Natečaj za mesta inšpektorjev in komisarijev pri inspekcijah dela (obrtniških nadzorništvi) priobčen v št. 79, 79 in 80 Uradnega lista, letnik 1921, se p o d a l j š a do 31. avgusta t. l. Kompetenti se opozarjajo, da lahko zaprosijo tudi za mesta, razpisana za druge pokrajine kraljevine Srbije, Hrvatov in Slovencev. S potrebnimi dokumenti opremljene prošnje je poslali na pokrajinsko upravo za Slovenijo, oddelak za socialno skrbstvo.**

— **Velik ruski vojni spomenik na Galipoliju.** Ruska armada gradi na Galipoliju velik spomenik na grobih padlih sobojevnikov. Slednji vojak in častnik je dolžan prinesiti na pokopališče velik kamen (težak najmanj 30 funtov, t. j. 12 kg). Sestavljen je seznaniti, po kateremu morajo posamezne čete prinašati kamne na pokopališče. Na ta način bo prinesenih 28.000 kamnov. Na vsak kamen na-

piše svoje ime vojak, ki ga je prinesel. (General Wrangel je prinesel svoj kamen med prvimi in je napisal: Ruski vojak Peter Wrangel.) Spomenik bo zgrajen v obliki piramide, v piramidi bo pa kapelica.

— **Tisti g. bogoslovec ali akademik,** ki ima referat o »Osnovah našega verskega življenja«, kateri se je čital na socialnem kurzu pri Sv. Trojici, naj ga vrne g. Terseglavu v uredništvu »Slovenca«, ker ga nujno rabi.

Štalarske novice.

Š Paznovanje 700 letnice ustanovitve tretjega reda sv. Frančiška v Mariboru se vrši od 13. do 15. avgusta 1921 v baziliki Matere Milosti pod kroviteljstvom gospoda knezoškofa lavantinskega dr. Mihaela Napotnika in pod predsedstvom preč. provincijala p. Avgustina Čampa.

Š **Nagle smrti** je včeraj umrl v Murski Soboti, kakor nam poročajo iz Maribora, g. Tone Vahtar, tajnik mariborske JDS. Zadnji čas je bival v Murski Soboti z namenom, da tam organizira JDS.

Š **Zagonečen slučaj smrti.** V Slaptincih so našli mrtvega 70 letnega prevzitarja Košarja. Na vratu so našli odtise prstov, kar je povzročilo sum, da je bil Košar zadavljen. Tudi glava je bila nekoliko pobita. Morilca zasledujejo.

Š **Poneverba.** Finančni pripravnik Al. Vrečko iz Rogatca je poneveril 9779.04 K uradnega denarja in pobegnil.

Š **Jesensko porotno zasedanje v Mariboru** se bo pričelo 19. septembra. Na vrsto bo prišlo več izredno zanimivih slučajev.

Š **Arctacija.** Mariborska železniška policija je včeraj aretirala frankovec Gjuro Fratriča, ki je s ponarejenim potnim listom prišel iz Avstrije. Baje je Fratrič bil posredovalec med Gagliardijem in Zagrebom.

Š **Globoko pri Brežicah.** Poziv državnemu pravdnistvu v Celju. Pred dobrim letom je v naši občini izginil posestnikov sin Janez Cvetko. Oče pogrešanega je dal daleč in blizu poizvedovati po svojem sinu, a vse prizadevanje je bilo brezuspešno. O pogrešanem Janezu ni ne sluha ne duha. Kam je izginil? Ljudje pravijo, da so slišali streljanje s puško oni dan, ko je Cvetko nenadoma izginil. Pravijo, da se je izvršil zločin. Vsi pošteni Globokani pozivamo državnega pravdnika v Celju, naj začne preiskovati, kam je izginil Janez Cvetko. Drugače bo ta zagonečni slučaj ostal nepojasnen.

Ljubljanske novice.

lj **Slovesni rekvijem** po pokojnem zobotehniku Otonu Seydl bo v torek 16. avg. ob 8. uri v stolnici.

lj **Potne izkaznice s fotografijo** v naši državi so se, kakor se uradno razglasa, uvedle za poznane državljane, kateri niso sumljivi komunizma, tako da se bo zabeležilo potrdilo o istovetnosti na fotografijah dotičnika. V interesu potujočega občinstva je, da si preskrbi, kdor misli potovati fotografijo vizitnega formata s praznim belim hrbtom, na katerem se bo stavila klavzula, da velja za potovanje po celi državi za dobo enega leta. Izdajanje teh potrdil se bo občinstvu pravočasno naznanilo.

lj **Dr. Lemež,** bivši komunistični poslanec, ni zaprt, ampak je odpotoval iz Ljubljane.

lj **Morala.** Pred tednom dni je zagrebška policija aretirala dve članici ljubljanskega baleta, Ivano Parcer in Ernestino Vodišek, ker nista imeli seboj uradnih legitimacij. Policija je mislila, da gre v tem slučaju za nemoralno življenje imenovanih. Izkazalo se je pa, da je šla ena izmed imenovanih v spremstvu svoje tovarišice na obisk k svojemu stricu in je bil sum zagrebške policije popolnoma neopravičen, vsled česar ste bili zopet izpuščeni.

lj **Vodovodna cev** pošla je v hiši št. 22 Kolodvorske ulice, katero zdaj popravljajo. Cev je pošla v III. nadst. Voda je drla iz hiše kar v potokih, dokler niso glavne cevi, zakopane v ulici, zaprli.

lj **Prijet tat.** V tvornici za klej se je že večkrat kradel klej in so tudi tatove parkrat prepoznali. V petek zvečer je pa neki stražnik vodmatske stražnice na polju ustavil moža, ki je nesel vrečo, v kateri je bil v navedeni tvornici ukradeni klej.

lj **Vlom na Poljanski cesti.** Vlomljeno je bilo na Poljanski cesti št. 22. Tat je odnesel gnujat in 5 klobas.

lj **Pazite na denarnice!** 7 oseb je izgubilo denarnice, v katerih je bilo denarja v vrednosti 3980 kron.

lj **Hinavske solze.** Pred okrajnega sodnika g. Kralja je stopila 20 letna mladenka. Tožena je bila, da je ukradla, ki je služila pri vodji oddelka ministrstva za trgovino in industrijo gospoda dr. Rudolfa Marnu, 2 zlata uhana in 2 para nogavic. Dekle je jokalo in trdilo: »Nisem vzela! Nisem!« Kot priča zaslišani g. dr. Maru je povedal, da drugi teh reči ni mogel vzeti. Dekle je imelo mesečne plače 180 K z vso preskrbo in prehrano in še veliko oblake so ji dali. V stanovanje, katero je vedno zaklenjeno, ni mogel priti nihče, da bi ga ne bili videli. Dekle je še trdilo svoje. Sodnik ji je prigovarjal, naj pove resnico, ker so solze, ki tečejo pred sodiščem, včasih resnične, toda še večkrat so hinavske. Zastopnik državnega pravdnistvu g. dvorni svetnik Andolski, je dekleto prigovarjal, naj si prizna in olajša vest in dekle si je pokrilo z rokami obraz, rekoč: »Saj sem res vzela!« Ukradene uhane je spravila pri svoji materi. Razprava se je preložila, da se bodo ukradeni predmeti cenili.

Prosveta.

pr **Prekmurje.** Spisal univ. prof. dr. M. Slavič, izvedenec za Prekmurje pri mirovni konferenci v Parizu. Ljubljana 1921. Izdala in založila »Slovenska krščanska socialna zveza«. Tiskala tiskarna »Tiskovnega društva v Kranju«. Dobiva se v vseh

knjigarnah, cena K 20.—. Na 131 straneh je podal pisatelj vse, kar more zanimati Prekmurce in vse, ki se sploh kaj zanimajo za naše miljeno Prekmurje, zlasti še tiste, ki se pečajo s politično zgodovino sestavnih delov Slovenije zadnjega časa. Pisatelj je izredno dober poznavalec Prekmurja in je obširno gradivo znal temeljito, pa poljudno obdelati, tako — da čitatelj — ne odloži knjige zlahka, dokler je ni prečital.

pr **Prireditve umetniške potovalne razstave in predavanje »Probude«** po Sloveniji. Društvo »Probude« priredi svojo zanimivo umetniško razstavo naših domačih in pristnih del dne 17. t. m. v Cramolju, 20. v Novem mestu, 23. v Brežicah, 26. v Celju, 29. in 30. v Mariboru. Pomen teh razstav in predavanj, je zainteresirati široko javnost po celi državi za našo lastno umetnost, industrijo in stavbarstvo, ter izpodriniti vse, kar je tujega in ničvrednega iz naše države. Natančnejše bo objavljeno potom lepakov v dotičnih krajih.

Katoliški vestnik.

c **Pri sv. Krištofu** se praznuje god sv. Roka v torek jutraj ob 6. uri s pridigo in sv. mašo.

Griža in trebušni legar in njih profilaksa.

(Sestavil dr. Pavel Janežič.)

Ker so se zadnji čas zopet pojavile v nekaterih krajih vsakoletne epidemije, povzročene po griži in trebušnem legarju, ne bo odveč, če spregovorim nekoliko o bistvu teh dveh bolezni, zlasti kako naj se jih čuvamo ozir. jih omejimo.

Griža (Dysenteria).

Zdrav, v normalnih razmerah živeč človek, se navadno iztreblja enkrat, k večjemu dvakrat na dan; iztrebki so konsistentni, rujave barve, brez posebnega močnega vonja. Če pa človek opravlja več kot dvakrat na dan svojo potrebo in so iztrebki tekoči ter imajo silen vonj, pravimo, da ima bolnik drisko ali diarejo. Vsaka driska še ni griža, toda more postati griža, če jo človek zanemarija. Sedaj v hudi poletni vročini zadostuje le mala napaka v prehrani in človek ima takoj drisko. Če ves prežret in prepoten pijes mrzloledeno vodo ali pivo, zadostuje, da si nakoplješ želodčni ali črevesni katar, ki ti povzroči drisko. Nežna sluznica, ki pokriva vso notranjost prebavljalnega trakta, ne more več izvrševati svojega normalnega dela in hrana zapusti neprebavljena človeški organizem; pri tem zgubi bolnik tek do jedi. Odporna sila obolele sluznice je vsled tega močno zmanjšana in če se bolnik ne pazi, obstoja nevarnost, da oboli na grižo. Dokazano je, da obstoje v iztrebkih zdravega človeka dve tretjini suhe substance iz neprebavljene hrane, ena tretjina suhe substance pa iz samih bakterij; večina niso te bakterije človeku nevarne, če ne zaidejo v kri. Med iztrebki pa morejo biti tem bakterijam zlasti sedaj v vročem poletnem času primešane tudi druge zelo patogene, človeku nevarne bakterije, ki okužijo obolelo črevesno sluznico in povzročajo razne nalezljive bolezni: kolero, grižo, trebušni legar i. t. d.

Griža ali dizenterija je nalezljiva ali infekcijska bolezen, ker se more prenesti z bolne osebe na zdravo. Po učenjakih, ki tem bakterijam zlasti seda v vročem povzročajo grižo, razločujemo štiri glavne tipe griže: Shiga-Kruse, Flexner, Y in Strong. Tem grižam se prišteva še tropična forma, takozvana amoebna griža, ki je ne povzročajo bakterije, temveč neka v tropičnih krajih živeča prazilica, Schaudinn-ova amoeba histolytica. Te bolezenske kali prihajajo prihajajo z zavžito okuženo hrano skozi usta v prebavljalni trakt; zato se po vsej pravici trdi, da je v normalnih razmerah mogoče oboleti za grižo, kolero, trebušni legar i. t. d. le, če smo bolezenske kali, ki povzročajo imenovane bolezni, jedli ali pili. Po zraku, da bi človek vdihaval okuženi zrak, se ne prenašajo bolezni, ker v zraku te bakterije ne žive dolgo. Najboljša tla, kjer dobro uspevajo te bakterije, so naša živila, zlasti mleko, sadje in voda. Ako torej človek, ki ima ozir. je imel grižo — tudi ni treba, da bi bil imenovan človek bolan, ker je mogoče, da popolnoma zdrav človek v svojih iztrebkih izloča dizenterične kali in sicer še po 400 dnevih po prestopu bolezni (bacilonosec) — pride v dotiko jedi, se te bakterije na hrani strahovito hitro razmnožujejo in zdrav človek, ki povzije to okuženo hrano, oboli na grižo. Tudi muhe in drugi mrčesi morejo razširjati to bolezen.

Inkubažna doba t. j. doba od infekcije, ko smo te bakterije zavžili, pa do izbruha bolezni, traja pri griži 3 do 8 dni.

Spremembe, ki jih ta bolezen povzroča v človeškem organizmu so silno težke. Z zavžito hrano pasirajo te bakterije želodec in tenko črevo ter zaidejo v tolstem črevu v sluznico in povzročijo tam najprej lokalno infekcijo; to vnetje preide pozneje na vso danko, tolsto črevo in spodnji del tenkega črevesja. Cela črevesna stena je odebeljena, sluznica nabrekla in prekrvljena, pokrita z umazano, rumenkasto-krvavo, mreni podobno maso, ki pozneje

v koscih odpada in pušča na črevesni sluznici razjedene krvaveče rane s podminiranimi robovi t. zv. dizenterična uljesa. Dno teh uljes je včasih tako razjedeno in tenko, da se črevo predre in povzroči vnetje potrebušnice, ki se skoro vedno konča s smrtjo.

Po inkubačni dobi nastopi pri človeku, ki je obolel za grižo — navadno je imel že preje, kot sem gori omenil, par dni lahko drisko, — silna diareja; bolnik opravlja v 24 urah od 10 do 60 krat in še več svojo potrebo. Iztrebki so tekoči, serozno-sluzasti, vmes večji in manjši koščki odumrle črevesne sluznice, več ali manj pomešani s krvjo, včasih tudi z rumenkastim gnojem. V prvih dnevih obolenja imajo iztrebki silen vonj, ki ga pa pozneje izgube. Če bolezen traja dalj časa, obstoje iztrebki navadno iz same krvi in nekoliko sluze t. zv. krvava griža. Bolnik ima silen tenesmus t. j. neprestano ga vije in tišči v spodnjem delu telesa in sili na posodo; množica iztrebkov je zelo majhna, ter znaša pri vsakokratnem iztrebljenju komaj 10 do 15 gr, obstoječa večina iz same krvi; vendar je zguba organske tekočine dnevno silno velika, radi tega muči bolnika neprestano huda žeja; bolnik zahteva le mrzle vode ali ledu, da si nekoliko ohladi pekočo notranjščino. Včasih nastopajo v spodnjem delu života silne kolike, trebuh je napet in pri dotiku zelo občutljiv. Vsled silnega tenesma bolniku prepogosto izpada pri iztrebljevanju črevo, ki doseže včasih velikost otročje glave; okolica zadnjice je neredko vneta, žilice so silno napete, krvaveče. Prepogosto se pridruži še bruhanje in močno kolcanje; zjok je običajno suh, umazano obložen. To stanje traja 7 do 10 dni; če se bolezen ne obrne na bolje, začne bolnik od dne do dne propadati in vidno hujšati; bolnik postane apatičen ter je pri najmanjšem dotiku silno občutljiv; utrip žile postaja slab in zelo pogosten, koža je vela, mrzla, razpokana. Bolnik govori tiho, šepetajoče, glas je hripav in se mu trese. Temperatura je včasih pod normo, včasih zelo visoka, vendar le redko presega 40 stopinj Celzija. Vsled splošne oslabelosti nastopi kmalu na to smrt.

Če se pa bolezen obrne na bolje, postaja bolnik od dne do dne bolj čil in svež, število iztrebljenj se polagoma manjša, iztrebki dobe zopet silen vonj in postajajo konsistentnejši in bolnik, ki je preje odbil vsako hrano, zahteva več jesti. Po 2 do 3 tednih nastopi doba rekonvalescence in popolno ozdravljenje. Včasih pa nastopi še tretja možnost razvoja griže, da preide v kronično formo, ki more trajati mesece ali leta in se navadno po dolgem hiranju tudi konča s smrtjo.

Neredko pušča griža težke posledice, ki trdovratno kljubujejo poznejšemu zdravljenju. Po prestani griži dobe bolniki hudo trganje in bolečine v členkih, kar se prepogosto zamenjava z navadnim revmatizmom. Tudi za vnetje celotnega živčevja, za t. zv. Polyneuritis, se ima marsikateri bolnik zahvaliti griži, ker ni o pravem času iskal zdravniške pomoči. (Dalje prih.)

Gospodarstvo.

Ugodnosti za obiskovalce »Ljubljanskega velikega semnja v Ljubljani od 3. do 12. septembra 1921. Upoštevajoč velik pomen »Ljubljanskega velikega semnja« za našo narodno gospodarstvo so naše državne oblasti priznale razstaviteljem in obiskovalcem številne ugodnosti. Obiskovalci, ki se izkažejo z legitimacijo in sejmiskim znakom, plačajo v času od 20. avgusta 1921 do 20. septembra 1921 za vožnjo do Ljubljane in nazaj v vseh razredih vseh potniških vlakov vseh železnice v kraljevini Srbiji, Hrvatov in Slovencev polovično vožnjo. Ako pa imajo razven tega potrdilo ministrstva trgovine in industrije, da posetijo »Ljubljanski veliki semnj«, so v času od 3. do 12. septembra 1921 upravičeni uporabiti na progi Beograd—Ljubljana tudi brzovlake proti polovični vožnji. Ta ugodnost bo prišla zlasti posetnikom iz vzhodnih delov naše države v prilog. Za prevoz razstavnega blaga v Ljubljano in nazaj se plača polovično železniško voznino, in sicer na ta način, da se zaračuna za pot od izhodišča do Ljubljane celo tovarnino, dočim se blago na povratku iz Ljubljane nazaj brezplačno odpreda. Razstavljeno blago, ki dojde iz inozemstva, je uvozne in izvozne carine prosto, ako se izvozi tekom treh mesecev po uvozu. Razven tega je priznalo obratno ravnanje južne železnice na Dunaju obiskovalcem »Ljubljanskega velikega semnja« 50odstotni popust na vseh potniških vlakih avstrijskih prog južne železnice, ako se izkažejo z sejmisko legitimacijo, ki je v redu kolekovana. Zajedno je dovolilo za razstavno blago gori navedene prevozne ugodnosti. Legitimacije s sejmiskim znakom, ki upravičujejo imetnikom od vseh navedenih ugodnosti, se dobe v vseh večjih mestih, ali pa neposredno pri uradu »Ljubljanskega velikega semnja« v Ljubljani.

BORZA.

Curih, 13. avgusta. Devize: Berlin 7.15, New York 592, London 21.69, Pariz 46.25, Milan 25.90, Praga 7.40, Budimpešta 1.60, Zagreb 3.50, Bukarešta 7.60, Varšava 0.30, Dunaj 0.725, avstrijske krone 0.58.

g **Izvoz žita.** Prometno ministrstvo je odredilo, da se morajo vsi prazni vagoni takoj odposlati v naše žitne centre radi eventualnega izvoza žita iz naše države.

g **Banka na Kitajskem.** Na Kitajskem je okoli 40 modernih bank, kar še ni posebno visoko število, saj jih bo v Jugoslaviji kmalu več, če jih še ni. Nekateri od teh so jako močne kot Kitajska Banka, Komunikacijska Banka in Exchange Bank of China, ki majo kapitala in rezerv do 100 milj. funtov sterlingov in še več.

Kontoristinja-strojepiska veča slovenščine in nemščine, ki zna spretno stenografirati, se sprejme takoj. — Ponudbe na tovarno Josip Kunc & Komp., Ljubljana, Poljanski nasip 40.

POJASNILO. Ker se od strani zavistnežev vedno širijo govorice, da je v restavraciji »Slon« postalo g. plačnik natak moj družabnik, izjavljam, da so te govorice neresnične in da nimam nobenega družabnika. Svojo obrt vodim z mojo ženo sam, g. plačnik natak vrši le vestno in natančno svojo službo in ničesar drugega. To v pojasnilo, da ne bo nadlegovanja. — ALEŠ ZALAZNIK, restavrator pri »Slonu«.

POJASNILO. Jaz IVAN SEVER, posestnik v Klečah pri Ježici, s tem izjavljam, da je bil suni tatvine kokoši, ki so mi bile ukradene po neznanih storilcih, popolnoma neupravičen z ozirom na g. Jakoba Goloba, Marijo Golob in g. Avgusta Miklošiča. Vsi trije so bili tozadevne obtožbe po okr. sodišču v Ljubljani dne 6. avg. t. l. oproščeni, kar jaz tu javno sporočam. — IVAN SEVER, posestnik na Klečah. 2860

VEDNO VELIKA IZBIRA VSEH VRST **bombaža, sukanca, kvačkanca, nogavic** ZA DAME IN GOSPODE TER **galanterije** NA DEBELO. KARL PRELOG — Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje 11. 2862

Sprejme se takoj 20 dobro izvežbanih čevljarstev pomočnikov, 1 prirezovalce in 1 šeparica. Hrana in stanovanje preskrbljeno, plača od para (akord), nastop takoj. — Maks Pečnik, tvornica čevljev, Gameljne nad Ljubljano. 2857

Inserirajte v Slovincu!

Velika zaloga:

dvokolesa otroški vozički, sivalni in razni stroji, pnevmatika in vsakovrstni deli. F. Batjel, Ljubljana, Stari trg 28. Sprejme se v popolno popravilo, za emalir. z ognjem in poniklanje: dvokolesa, otr. vozički, siv. in rezni stroji in deli. Meh. del. Karlovska c. 4

Graščinsko posestvo na Dolenskem, obstoječe iz: poleg kolodvora stoječe in v povsem dobrem stanju se nahajajoče graščine, nekaj gospodarskega poslopja in približno 8 jehov zemlje (polovico gozda, polovico njiv in travnikov), je po ugodni ceni naprodaj. Nadaljna pojasnila daje uprava lista pod št. 2854.

Hiša z gostilno, hlevom in vrtom, ter za 44 mernikov posetje, se skupaj ali razdeljeno takoj pod roko preda. — Več se izve pri L. REBOLJ, Kranj. — Istotam se proda tudi **1 voz za poljsko uporabo.**

PRESELITEV.

KAROL MAJCE, čevljarstvi mojster, v Ljubljani, naznanja svojim naročnikom, da je preselil svojo delavnico v Komenskega ulico št. 21 ter se priporoča za isto naklonjenost tudi v naprej.

KUPIM vsako množino **- SENA IN SLAME -** JOSIP TURK, Vidovdanska cesta št. 3, Ljubljana. 2849

+
Po kratki, mučni bolezni je umrla včeraj zvečer previdena s sv. zakramenti za umirajoče, gospodična **IVANKA ROTAR** prodajalka trgov. Elsner. Pogreb bo jutri popoldne ob 6. uri iz mrtvašnice v deželni bolnici. V pobožen in blag spomin jo priporoča Trgovina ELSNER, Kopitarjeva ul. 1. Ljubljana, 13. avgusta 1921.

Po konkurenčnih cenah nudim prvo-**strune**, opirala za brado, kolo-vrstne, fonijo, vijake itd. Elite 6—9 K, navadne črevnate (2 dolž.) 8—10 K, G la leon. srebro 6 K, pristno srebro 16 K itd. — Seznam z navedbo cen pošiljam brezplačno in franko. Trafika Modie, Ljubljana, Kopitarjeva ul. 1 (naspr. Jugosl. tiskarne).

3 pari prvovrstnih konj za gozdarstvo, z vso opremo in k temu spadajočimi vozovi, so vsled razdružitve lesne tvrdke naprodaj. — Isti se lahko vsak dan popoldne ogledajo v Domžalah. Polizvedbe v Domžalah na novi pošti.

Stara kočija (koleselj), ki ni več upotrebljiva in ki bi imela še dobra peresa in osi, se kupi. Ponudbe z navedbo cene se prosi na: Frane Pavletič, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 1, III. nadst. 2829

==JETIKA!==
Specializapljučnebolezni dr. Pečnik ordinira v torek in petek: 11.-12. in 2.-4. ure v Mariboru, Raziagova ul. 21. Vse druge dni pa št. Jurij ob juž. ž.

DESKE
20, 25 in 50 m/m se kupijo. — Ponudbe pod »Export« na Anon-čni zavod Drago Beseljak & drug. Ljubljana, Sodna ulica 5. 2803

Novo cerkveni zvonovi pravi iz bron, desetletno jamstvo. Na zalogi okoli 50 komadov razne veličine pri tvrdki: **„METALLUM“ d. d., ZAGREB** Ilica br. 134. Telef. 1—98. Zahtevajte cenike!

ŠTAMPIJE
GRAVEUR
ANT. ČERNE
LJUBLJANA
DVORNI TRG 1
Katalog Dvorni trg 1 Franko

I. Jugoslov. tovarna

za gume in kovinske predmete d. z. o. z.
Slovenska Bistrica
oferiramo naše prvovrstne rožene gume v vsaki velikosti in po vsakem vzorcu s cenami brez konkurence.

Zahtevajte cenike! Prodaja na veliko!

BAKULA (Holzstab-gewebe) **TRSTJE**
za stropne in stene izdelujem z najmodernejšimi stroji ter dobavljam takoj v vsaki množini najceneje
Jos. R. Puh,
Ljubljana, Gradaška ul. 22. Telefon 513.

Inženier Dr. Miroslav Kasal
oblastveno poverjeni
stavbni inženier
Ljubljana,
Hilferjeva ulica št. 7.
Specijalne stavbene podjetje
za betonske, železobetonske
in vedne sgradbe.
Izraba vodnih sil.

Radioaktivno termalno kopališče
TOPLICE PRI NOVEM MESTU
zdravi reumatizem, protin, neuralgijo, posledice zlomljenih kosti, ran in eksudate.
SEZONA OD 1. MAJA DO 30. SEPTEMBRA.
Železniška postaja Straža - Toplice.
Pojasnila daje ravnateljstvo.

V najgloblji žalosti naznanjamo v imenu vseh ostalih sorodnikov žalostno vest, da je naš iskreno ljubljeni in oboževani oče, soprog, stari oče, stric oziroma tast, gospod

Janez Sajovic p. d. Grašič

v petek dne 12. avgusta v 90. letu starosti mirno v Gospodu zaspal.
Pogreb predobrega pokojnika se vrši v nedeljo dne 14. avgusta ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti na pokopališče pri Sv. Marjeti.
Maše zadušnice se bodo brale v župni cerkvi Marijinega Oznanenja v Velesovem. Nepozabnega pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin.
VELESOVO, dne 12. avgusta 1921.

Jedert Sajovic

soproga.

Ivanka omož. Burger
hči.

Franc Sajovic in dr. Josip Sajovic
sinova.

Stroji za obdelovanje lesa, kovine, pločevine

Dragotin Wieland

Osrednja prodajalna za Jugoslavijo za tvrdke:

Kari Jetzbacher

HENRIK DEUTSCH

z. z. o. j. lastne tvornice: Wien XVI.
Hubergasse 3., Chemnitz, Sasko.

Wien XIV.
Preysingasse 30.

Zagreb, Vlačka ulica 25.

Velike zaloge v Zagrebu. — Točna dobava po ugodnih tovarniških cenah, zacarinjeno iz Zagreba. Pri naročitvi nikakaz zamuda časa in nikakih transportnih težko.

Stroji za struženje kovin v vseh velikostih.
Shaping-stroji, skobelniki, brzoortalniki.
Pile za rezanje železa (Kaltsägen), korita za brusilne kamne, **škarje za pločevine in štanice.**
Paralelni vijakni precepi (Schraubstöcke), žaga tračnice, razni skobelniki in stroji za uriranje globokih luknj.
Univerzalne krožne pile za mizarje, stroji za cepljenje dro, stroji za brušenje žag, orežena za krožne žage, polnojarmeniki, stroji za brušenje nožen, krožne škarje, stroji za obrobiljenje, urazena za brušenje in orodje usake orstie.

Graški sejem 1921

24. september — 2. oktober.

Semenj za blagovne vzorce, industrije, trgovine in obrti. — Posebna razstava štajarskega poljedelstva in gozdarstva. Štajarska umetniška razstava. Razstava „Das steierische Buch“. Godbeni in glediški teden. Praznik narodnih noš.

Sejmski urad:

Graz

Burggasse 13.

DANICA dioničko društvo za kemičke proizvode

Zagreb, Mažuraničev trg 4. :: Telefon 17—31, 2—42.

PETROLEUM
AUTO-BENZIN

BENZIN za pogon motorov svih frakcija

PLINSKO ULJE za pogon Diesel-motora

MAŠINSKO ULJE najfinije rafinirano

CILINDERSKA ULJA dinamo, kompresorno i turbinsko ulje

TOVOTNA MAST (neoteščana)

KOLOMAZ crni i žuti

dobavlja uz najjeftinije dnevne cijene iz tvornice Bos. Brod, odnosno sa skladišta u Zagrebu, Koprivnici, Bjelovaru, Celju, Ptuj, Mariboru, Čakovcu, Osijeku, Vukovaru, Pečuhu, Somboru, Subotici, Vel. Bečkerek, Novom Sadu, Novom Vrbasu, Vrscu, Mitrovici, Zemunu, Beogradu, Skoplju i svih zadružnih skladišta Gospodarskog društva k. s. z. u Osijeku.

OXYGEN (Kisik, Sauerstoff) u tehničke (autogeno varenje), medicinske i znanstvene svrhe

KISELINA za akumulatore

BOJE željeznog oksida

dobavlja odmah iz tvornice u Koprivnici.